

Huid op huid betreft vaders

bij hun baby

Onderzoek naar gehechtheid heeft

zich lange tijd vooral op moeders en baby's gericht. Vaders bleven vaak buiten beeld. De afgelopen jaren wordt deze achterstand ingehaald en blijken vaders cruciaal voor de ontwikkeling van hun baby. Een pleidooi voor het vroeg betrekken van vaders bij de opvoeding.

Rachel Verweij

In een boeiende presentatie tijdens het Draagsymposium (zie kader) gaf Henrik Norholt, hoofd research en development bij een draagzakkenproducent, een overzicht van het onderzoek naar gehechtheid tussen vaders en baby's. Norholt maakte duidelijk dat de belangrijke rol van vaders niet altijd werd erkend door onderzoekers. De pioniers van het gehechtheidsonderzoek richtten zich alleen op de rol van de moeder. Margaret Kuenne, de vrouw van Harry Harlow, was een wegbereider voor dit nieuwe terrein. Zij breidde de beroemde experimenten van haar man uit, door apenvaders op te nemen in de kooien van resusaapjes en hun moeders. Na aanvankelijke afzijdigheid raakten de

Een spiegel van de maatschappelijke context: in dezelfde tijd groeide ook de rol van vaders in de opvoeding.

Vaders doen ertoe!

Tegenwoordig weten we dat ook de rol van menselijke vaders in de opvoeding heel belangrijk is. Zo vergroot vaderlijke betrokkenheid cognitieve en taalvaardigheden en emotieregulatie bij hun peuters. Het verbetert schoolprestaties en vermindert agressief gedrag bij jongetjes en vermindert seksstereotyp gedrag bij meisjes. Een veilige gehechtheid aan de vader kan compenseren voor een onveilige relatie met de moeder (en vice versa overigens). Betrokken vaders vormen een buffer voor de

moederlijk gedrag veelal gekenmerkt wordt door koesterende aanraking, oogcontact en conversatie via 'motherese', is vaders aanraking meer gericht op het ontdekken van de 'bewegende onderdelen' van het babylijfje, op spel, plagen en het ontdekken van de omgeving. Het is bevredigend en opwindend gedrag, zowel voor vader als voor baby. Het is gedrag dat grofweg de veilige exploratie door de baby stimuleert, waar het moederlijke gedrag wat meer de veilige gehechtheid stimuleert. Waar typisch moedergedrag zorgt voor hoge oxytocineniveaus bij moeders, doet typisch vadergedrag hetzelfde bij vaders. Oxytocine als hormoon van verbinding heeft dus weliswaar hetzelfde effect, maar een andere ontstaanswijze bij vaders en moeders.

'Scheiden van baby en moeder of vader veroorzaakt stress bij beiden'

apenvaders gaandeweg betrokken bij hun jongen en speelden uiteindelijk zelfs méér met hen dan de moeders. Deze jonkies bleken van alle laboratoriumaapjes de slimste, meest zelfverzekerde en sociale te zijn. Dit was een belangrijke trigger voor nieuw onderzoek.

In de jaren tussen 1960 en 2010 is het aantal IMH-onderzoeken naar vaders ieder decennium verdubbeld.

negatieve effecten van een postpartum depressie van een moeder op haar baby. Aan de andere kant hebben depressieve vaders meer kans op een kind met een gedragsstoornis op zevenjarige leeftijd.

Spelen en plagen

Gehechtheidsgedrag van vaders is niet per se hetzelfde als dat van moeders. Het blijkt anders van aard. Waar

Hersenen

Vadergedrag van mensenvaders blijkt, net als dat van apenvaders, kneedbaar. Het wordt gevormd door de dagelijkse zorg voor hun kinderen. Als vaders primaire verzorgers zijn, zoals wanneer kinderen opgroeien binnen homoseksuele relaties, vertonen vaders een even grote emotionele afstemming met hun baby's als moeders. Vaders die secundaire verzorger zijn naast een moeder vertonen wél een significant lagere afstemming. De eerste studies naar de neurale netwerken verantwoorde-

Recept

Een lezing door het 'Institute for Kangaroo Care' onderstreepte tijdens het Draagsymposium eveneens het belang van huid-op-huid contact. Het Amerikaanse instituut geeft zelfs een recept aan jonge vaders én moeders: zeker de eerste drie maanden regelmatig huid-op-huid; minimaal vier keer per week. Lichaamscontact bevordert drinken, motoriek, slaap, immuunsysteem en andere lichaamsfuncties en het vermindert pijn bij de baby. Voor de ouders bevordert huid-op-huid contact slaap, borstvoeding, oxytocine- en prolactine afgifte, gehechtheidsgedrag, gevoelens van competentie en vermindert angst en stress. Andersom geformuleerd: scheiden van baby en moeder of vader veroorzaakt stress bij beiden.

lijk voor vader- en moedergedrag (te zien op MRI) laten veel overeenkomsten zien tussen vaders en moeders tijdens het contact met hun baby, maar ook verschillen. Moederlijk gedrag valt terug op veel oudere hersenstructuren, vaders gebruiken de later ontstane sociale structuren in de prefrontale cortex.

Moderne vaders

Moderne vaders hebben het niet altijd gemakkelijk. Vaders vertellen dat ze geen rolmodel hebben om hun vaderschap vorm te geven. Moderne vaders moeten het zelf uitvinden. Slechts 50% van de vaders heeft een veilige gehechtheidsrepresentatie (meestal met de moeder!) om op terug te vallen in de opvoeding. De

incidentie van postpartum depressie bij vaders ligt maar liefst tussen de 10 en 20%, niet lager dan bij moeders. Ondanks deze achterstand op moeders - en in tegenstelling tot gangbare beeldvorming - blijkt uit onderzoek dat zij over een rijk emotioneel repertoire beschikken om de relatie met hun kind en hun partner te beschrijven (Madsen 2002).

Betrek ze!

In zijn lezing pleitte Norholt voor het vroeg betrekken van vaders, op een manier die recht doet aan de stijl die vaders eigen is. Hun belangrijke rol is immers kwetsbaar door de maatschappelijke achterstand die zij hebben - en wellicht door de relatief jongere leeftijd van de hersenstructuren die ver-

antwoordelijk zijn voor vadergedrag. Norholt: "In die eerste kwetsbare periode, als gezinsvorming nog plaats moet vinden en de baby nog weinig voor vaders bevredigend gedrag vertoont, kan huid-op-huid contact veel betekenen. Het verhoogt het 'besmettelijke' oxytocine bij de vader en kalmeert stress bij vaders en baby's. Het geeft vaders de kans om verliefd te worden op hun baby, zorgt voor een meer tevreden baby en kan zo het hele gezin op het juiste pad krijgen!"

auteursinformatie

Rachel Verweij (verweij@hech-teband.nl) is freelance journaliste en draagdoekconsulent. Dit artikel is geschreven in samenwerking met Henrik Norholt en Stichting Babywerk.

Ook Babywerk is een groot voorstander van het vanzelfsprekend betrekken van vaders en draagt hier zelf actief aan bij (www.babywerk.net).